

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РОЗДІЛ 5 СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ
ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Валентина БАБЕНКО

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, документознавства
та інформаційної діяльності
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури*

<https://orcid.org/0000-0001-7105-4653>

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ
ВИКЛАДАННІ КУРСУ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»
У ВИМІРІ СУЧАСНИХ ВИМОГ

***Анотація.** Модернізація сучасної системи вищої освіти на основі інтенсивного переосмислення освітнього процесу та впровадження інноваційних педагогічних технологій в умовах глобальних перетворень сучасного світу має важливе значення для розвитку як суспільства в цілому, так і окремої особистості. У практику освітнього процесу все більше входять нові види педагогічних, інформаційно-комунікаційних технологій, які забезпечують інтеграцію знань та вмінь із різних видів діяльності, формують у здобувачів освіти навички розв'язання творчих завдань тощо. Запровадження новітніх педагогічних технологій при наданні знань з інтелектуальної власності здобувачам вищої освіти України технічних та економічних спеціальностей, безпосереднє набуття ними компетентностей з інтелектуальної власності є запорукою якісної підготовки висококваліфікованих та компетентних, затребуваних на ринку праці, фахівців.*

Інтелектуальна власність набуває все більшого значення для економічного розвитку країни і економіки світу в цілому. Роль інтелектуальної власності в сучасному інформаційному суспільстві є

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

стратегічно важливою для формування інтелектуальної еліти країни з чітким розумінням права інтелектуальної власності як основної рушійної сили світової економіки. Тому надзвичайно нагальною є проблема створення ефективної системи обізнаності та освіченості населення у сфері інтелектуальної власності як фактору соціально-економічного розвитку країни. Аналіз проблеми: необхідність викладання дисципліни «Інтелектуальна власність» у ЗВО будівельного профілю, дослідження її впливу на сучасних фахівців (як будівельників, архітекторів, механіків, так й економістів) під час формування їх вмінь та компетентностей, необхідних для молодшої технічної та економічної еліти країни. Одним з головних завдань, які постали сьогодні перед кожним ЗВО, є створення сприятливих умов для студентської молоді задля професійного та творчого зростання, задля набуття та формування необхідних знань та вмінь. Запровадження новітніх педагогічних технологій пізніше час викладання інтелектуальної власності має важливий вплив на формування нової еліти інформаційного суспільства, яка має бути носієм інноваційної свідомості та визначати результати своєї творчої праці, свою інтелектуальну власність, форми охорони та захисту об'єктів права інтелектуальної власності.

Ключові слова: *інноваційна свідомість; інтелектуальна власність; інтелектуальна діяльність; будівельна галузь; технічна еліта; освітні, педагогічні технології; викладання ІВ.*

Особливістю сучасного розвитку розвинутих країн світу став перехід від постіндустріального до інформаційного суспільства, що зумовив впровадження інформаційних та комунікаційних технологій у сферу науки та освіти. Успішна реалізація стратегічних засад держави безпосередньо пов'язана з навчанням, професійною підготовкою фахівців та доводить важливість формування фахівців-будівельників, фахівців-архітекторів, фахівців-механіків з інноваційною свідомістю, що оволодівають сучасними високими технологіями, продуктами творчої праці, кіберпростором. Діяльність сучасних і майбутніх фахівців з кожним днем все більше пов'язана з інтелектуальною працею, з інтелектуальною власністю (далі – ІВ), тому необхідність і затребуваність знань у галузі ІВ для молодшої технічної еліти країни є

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

беззаперечною. Тим більше, що «швидкі зміни, які відбуваються у суспільстві, технологіях, знаннях, вимагатимуть у майбутньому від фахівців здатності до пристосування, опанування нових навичок, професій, креативності» [11, 30].

Модернізація системи вищої освіти, що розпочалася з прийняттям нової редакції Закону України «Про вищу освіту» у 2019 р., продовжується та відбувається з урахуванням процесів європейської інтеграції, розвитку єдиного Європейського простору вищої освіти, впровадження нових технологій навчання та виховання нової технічної еліти України з чітким розумінням права інтелектуальної власності як основної рушійної сили світової економіки. Метою вищої освіти, відповідно до Закону України «Про вищу освіту», є здобуття особою високого рівня наукових (творчих, мистецьких) професійних і загальних компетентностей, які необхідні для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань [8]. Тому «наявність знань з інтелектуальної власності сприяє реалізації творчого потенціалу молоді, яка починає не тільки цікавитись творчою роботою, але розуміти та бачити переваги, комерційну вигоду введення інтелектуальної власності у господарський обіг» [1, 89].

Одним з основних завдань закладів вищої освіти у формуванні фахових компетентностей здобувачів є підвищення рівня освіченості у ІР-сфері, виховання правової культури та поваги до інтелектуальної власності, а також формування таких важливих компетентностей сучасних фахівців, як креативність, здатність генерувати ідеї, здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями, здатність до проведення наукової та дослідницької роботи на сучасному рівні, які формують інноваційну свідомість молоді. Кожен майбутній фахівець з будь-якої спеціальності в сучасному інформаційному суспільстві має вміти визначати результат своєї творчої праці, свою інтелектуальну власність, форми її охорони, захисту та комерціалізації. Ці знання дають можливість студентам (як будівельникам, механікам, архітекторам, так і економістам, екологам) виокремити особливі об'єкти права інтелектуальної власності, які є актуальними для їх професійної діяльності: «...саме в цій дисципліні студенти можуть познайомитися з організацією винахідницької діяльності, з методами пошуку науково-технічних рішень, доповнити вже отримані знання

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

при вивченні інших дисциплін з методів наукового аналізу отримання та обробки даних, тощо» [1, 89]. Тому важливим завданням для викладачів ЗВО є завдання показати особливості об'єктів права інтелектуальної власності, надати спеціальні знання та навички роботи з цими особливими об'єктами. У результаті навчання студенти отримають необхідні знання, вміння застосовувати нормативно-правові акти під час забезпечення правової охорони об'єктів права ІВ, у роботі з науково-технічною документацією, при проведенні патентних досліджень у певній галузі техніки, під час визначення нематеріальних активів та інтелектуального капіталу у сфері економіки. Це особливо важливо для сучасних фахівців в умовах входження України до європейського простору. Згідно з рекомендаціями ЄС, кожен студент, який планує працювати в науці, технічній сфері або бізнесі має проходити хоча б базову підготовку з права ІВ. Недостатня обізнаність у питаннях охорони та захисту ІВ на сьогодні є чинником незадовільних темпів зростання обсягів приватних інвестицій. Тому студенти усіх спеціальностей мають набувати знання хоча б в межах основних, загальних понять у сфері інтелектуальної власності.

Роль інтелектуальної власності для формування інтелектуальної еліти країни визначено однозначно стратегічно важливою у проєкті «Національна стратегія у сфері інтелектуальної власності на період 2020–2025 років», представленому на Міжнародному форумі «Innovation market 2019» та затвердженому на парламентських слуханнях «Побудова ефективної системи охорони інтелектуальної власності в Україні» 16 грудня 2019 року: «Отримання знань з інтелектуальної власності студентами різних спеціальностей та безпосередньо набуття компетентностей з ІВ в системі вищої освіти сприятиме поєднанню освіти з наукою та виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку України, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях. Це також сприятиме міжнародній інтеграції та інтеграції системи вищої освіти України у Європейській простір вищої освіти та Європейський дослідницький

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

простір, з урахуванням збереження і розвитку досягнень та прогресивних традицій національної вищої школи» [5].

Більшість розвинених країн зробили пріоритетом інноваційний розвиток економіки через створення цивілізованих освітніх програм щодо інтелектуальної власності. Актуальність освіченості у сфері інтелектуальної власності безпосередньо пов'язана з соціально-економічним розвитком держави: «Чим більшого значення вона [ІВ] набуває для економічного розвитку і створення матеріальних благ, тим більш нагальною стає проблема створення ефективної системи обізнаності та усвідомлення населення у сфері інтелектуальної власності, яка б сприяла соціально-економічному розвитку країни» [5, 75]. Але в Україні, яка раніше посідала провідне місце в Європі за кількістю науковців, ще в довоєнні роки був тривалий період недооцінки цього потужного потенціалу навіть на рівні державної влади та використання його в неповній мірі, що наразі тільки посилило негативний вплив світової економічної кризи та послабило обороноздатність держави.

Відсутність якісної освіти з інтелектуальної власності стала нагальною проблемою в Україні. Згідно з наказом МОНУ від 20.10.2004 № 811 «Про запровадження у ВНЗ навчальної дисципліни «Інтелектуальна власність», означена дисципліна більш ніж десять років була обов'язковою у вищій освіті України для всіх факультетів і спеціальностей у рамках лекційних годин (15-30 годин), практичних занять (6-8 годин на деяких спеціальностях) та заліку, що дозволяло студентам ЗВО отримати хоча б початкові знання з основ інтелектуальної власності. За неофіційними підрахунками, курс з інтелектуальної власності прослухали більш ніж 120 тисяч студентів ЗВО України. Але наказом МОН України від 04.03.2015 № 235 було скасовано дію наказу МОН від 20.10.2004 р. № 811 «Про запровадження у ВНЗ навчальної дисципліни Інтелектуальна власність». Після скасування попереднього наказу викладання «Інтелектуальної власності» у більшості ЗВО України відзначалося надзвичайно негативними тенденціями: викладання або припинилося зовсім, або звелось до формального включення до назв інших дисциплін, без додавання навіть окремих тем з ІВ, або було переведено у категорію необов'язкових дисциплін за вибором студентів.

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

«Університети, які діють на праві автономії, самостійно обирають навчальні курси, відтак лише поодинокі факультети залишили повні курси з інтелектуальної власності (прикладом можуть бути філологічні факультети, журналістики, іноді – юридичні, деякі технічні). Викладання курсів та програм з ІВ здійснюється переважно в межах інших спеціальностей (технічні науки, право, інформатика, економіка тощо), кількість ВНЗ, що здійснюють викладання курсів з ІВ, також істотно скорочене. При тому, що на щорічних професійних конференціях з інтелектуальної власності, що проводяться в Україні у різних ВНЗ у Києві, Львові, Черкасах, Харкові тощо необхідність підготовки фахівців з ІВ незмінно підтверджується» [5, 172].

Недооцінка ролі інтелектуальної власності та видалення цієї дисципліни з освітніх програм більшістю закладів вищої освіти на основі принципу автономії у вишах призвела до недостатньої «патентної грамотності» в галузі ІВ як у керівників підприємств, так й у суспільства в цілому, нестачі фахівців-менеджерів ІВ, фахівців з оцінки об'єктів права ІВ (далі – ОПІВ). Відомі правники та науковці у сфері права інтелектуальної власності, наголошуючи на важливості відновлення викладання інтелектуальної власності у ЗВО України, зазначали: «З метою підвищення якості освіти та підготовки фахівців різних галузей знань у сфері інтелектуальної власності КМУ було рекомендовано викладати курс «Інтелектуальна власність» як обов'язковий курс начального плану. Пізніше такий підхід був підтверджений і у Рекомендаціях слухань у Комітеті ВРУ з питань науки і освіти «Інтелектуальна власність в Україні. Стан та концептуальні засади розвитку», що відбулися 6 липня 2015 р.». «За результатами парламентських слухань «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку», проведених 21 березня 2018 року було вкотре визнано необхідність забезпечення України фахівцями, спроможними професійно забезпечувати інноваційний розвиток України, її інформаційну та креативну складові» [5, 151]. Аналіз ситуації з викладанням ІВ вказує, що в більшості ЗВО України: «...відсутні дисципліни з ІВ, адаптовані для відповідних спеціальностей, які б сприяли набуттю знань з ІВ не лише на рівні спеціалізованих освітніх магістерських програм з ІВ (права, управління), але й інших спеціальностей, у т. ч. на бакалавратурі.

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Зазначена ситуація стала наслідком певних нормотворчих дій уряду» [5, 78].

Тільки деякі ЗВО технічного спрямування (до яких належить і ДВНЗ ПДАБА), керівництво яких володіє державницьким, стратегічним мисленням та розумінням цього важливого чинника у формуванні технічної еліти з інноваційною свідомістю, не видалили дисципліну «Інтелектуальна власність» з освітньої компоненти, хоча й віднесли її до розряду вибіркових дисциплін. У Придніпровській академії будівництва та архітектури дисципліна «Інтелектуальна власність» до сьогодні викладається для всіх магістерських програм (як технічного, так і економічного спрямування) уже як дисципліна закладу освіти за вибором студента в обсязі 3 кредити (30 аудиторних годин та 60 годин самостійної роботи). Надання хоча б початкових знань у сфері ІВ студентам вказаного ЗВО, дійсно, можна вважати досягненням, яке не може бути втраченим. «Тим більше, що ця дисципліна носить інтегративний, міждисциплінарний характер, перебуваючи на стику самостійних дисциплін та базується на вже набутих знаннях здобувачів освіти із фундаментальних та професійних дисциплін. Студенти усіх спеціальностей, чи то «технарі», чи то економісти, набувають знання хоча би загальних понять у сфері інтелектуальної власності» [1, 88]. Звичайно, оптимальніше було б надавати початкові знання вже студентам освітнього рівня «бакалавр» на третьому або четвертому курсі та продовжувати вивчення ІВ на магістерських освітніх програмах (як професійних, так і наукових).

Важливість викладання інтелектуальної власності як для бакалаврів, так і для магістрів, підтверджується актуальними для формування інноваційної свідомості сучасних фахівців знаннями та навичками й пояснюється тим, що вища освіта сьогодні «має сприяти формуванню креативного стилю мислення у молоді, яка здібна творити і розв'язувати складні міждисциплінарні завдання, ефективно і своєчасно відповідаючи на наявний суспільний запит» [5]. Ще Токійська декларація про культуру інтелектуальної власності (2004 р.) відмічала особливу важливість існування та формування таких рис для сучасного суспільства, які є актуальними до сьогоднішнього дня: «...суспільство з високим рівнем культури у галузі ІВ, яке розуміє й поважає інтелектуальну творчість, орієнтоване на стабільність, що

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

дозволяє не тільки стійко розвивати економіку, а й винахідницьку та інноваційну діяльність для подолання викликів, які загрожують всьому суспільству, нинішньому і майбутнім поколінням, сприяючи таким чином процвітанню всього людства» [5, 76].

Ці важливі засади існування держав та людства в цілому в останні майже 20 років корелюється зі Стратегією розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031рр., яка наголошує, що «...у майбутніх структурах освітніх програм найбільш актуальним є набуття універсальних компетентностей: вміння вчитися, опрацьовувати інформацію, швидко опановувати нові технології, здатність до критичного мислення та креативного підходу до завдань. Актуальності набувають також навички системного мислення, програмування, міжгалузевої комунікації, вміння працювати в умовах невизначеності, мультикультурність і володіння декількома мовами, екологічність мислення, мультифункціональність. Висока складність завдань майбутнього потребує від фахівців вміння концентруватися, управляти власними емоціями, підтримувати розумову та фізичну працездатність, планувати навантаження» [11, 30].

Як бачимо, для того, щоб формувати фахівців з такими якостями, освіта має орієнтуватися на запровадження новітніх педагогічних технологій, що ґрунтуються на особистісному та компетентнісному підходах, згідно з якими основне завдання викладачів та науковців – «...знайти сучасний підхід до навчального процесу, створювати та впроваджувати інноваційні методи та технології навчання» [4]. Але об'єктивні умови, такі як: обмеженість аудиторного часу на лекційні заняття (30 лекційних годин) та відсутність годин на практичні заняття під час викладання курсу «Інтелектуальна власність» – не тільки не сприяють запровадженню педагогічних технологій, але й породжують деякі проблеми через що «...неможливо сформувані необхідні вміння та компетентності, а саме: навчити студентів правильно оформити заявку на винахід або інший об'єкт права інтелектуальної власності, познайомити з оформленням ліцензійної угоди про передачу прав на будь-який об'єкт права інтелектуальної власності. Лекційного часу викладачам вистачає лише для формування загального уявлення про інтелектуальну власність» [1, 89]. Незважаючи на обмеженість аудиторного часу для надання знань та вмінь, умотивовані викладачі

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

шукають шляхи якісної підготовки фахівців навіть за таких умов, розробляючи нові методики, запроваджуючи нові технології. Деякі дослідники слушно зауважують, що «Створення нової технології, як правило, є наслідком незадоволення результатами навчання й виховання, а також неефективністю педагогічної діяльності як професійного експромту» [6].

Для формування інноваційної свідомості та базових компетенцій студентів ДВНЗ ПДАБА під час вивчення ІВ запроваджується нова методика організації самостійної роботи здобувачів з навчальними та методичними матеріалами, науковою літературою з дисципліни. Запровадженню цієї методики передувала доволі копітка робота викладачів: розробка та публікації навчальних посібників з ІВ, презентаційних навчальних матеріалів, методичних матеріалів, тестових завдань, ситуаційних вправ та практичних кейсів для студентів всіх форм навчання. Важливою компонентою організації самостійної роботи стало залучення студентів під керівництвом викладачів до участі в наукових конференціях з проблем інтелектуальної власності. Цьому посприяло підписання Угоди про співпрацю ДВНЗ ПДАБА з науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності Національної академії правознавчих наук України (далі – *НДІВ НАПрНУ*) як провідним науковим та методологічним центром країни у сфері ІВ. Активне залучення магістрантів різних освітніх програм у межах годин, відведених на самостійну роботу, до науково-дослідної діяльності з актуальних проблем інтелектуальної власності розпочалося вже після підписання Угоди про співробітництво між ДВНЗ ПДАБА та НДІВ НАПрНУ у 2018 році. У рамках Угоди на постійній основі впроваджуються такі форми співробітництва: підготовка наукових та науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації; організація, проведення та участь у наукових конференціях, круглих столах, семінарах, тренінгах тощо; підготовка та публікації науково-методичних матеріалів, навчальних посібників, підручників, монографій, наукових програм тощо. Початком активної співпраці між ДВНЗ ПДАБА та Науково-дослідним інститутом інтелектуальної власності Національної академії правознавчих наук України стало проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції: «Інтелектуальна власність в Україні:

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

проблеми та перспективи розвитку в інформаційному суспільстві». Конференція відбулася 28-31 листопада 2019 р. в Інтернет-форматі «Київ-Дніпро» та об'єднала близько 20 ЗВО України, зокрема КНУ імені Тараса Шевченка; НТУ України «КПІ імені І. Сікорського»; Херсонський національний технічний університет; Сумський державний університет та багато інших. Проведення заходу Всеукраїнського рівня на базі ДВНЗ ПДАБА посприяло науковому обговоренню питань розвитку інтелектуальної власності в Україні та дало можливість використати цю наукову подію для більш глибокого та практичного опанування знань з інтелектуальної власності студентами-магістрами з різних факультетів та спеціальностей. Участь магістрів ДВНЗ ПДАБА та інших навчальних закладів у цій та інших конференціях, їх творча, наукова робота у співавторстві з викладачами на різноманітну тематику з інтелектуальної власності стала не тільки підтвердженням опанування здобувачами теоретичного матеріалу та навичок його практичного застосування, але започаткувала новий методичний підхід до викладання «Інтелектуальної власності». «Розробленню нової технології, як правило, передують нові потреби (цілі) суспільства, наукові відкриття або результати наукових досліджень» [6]. Сутністю такого методичного підходу у ДВНЗ ПДАБА стало засвоєння основ права інтелектуальної власності через наукову творчість, через практичні розробки, розгляд окремих тем та проблем фахової підготовки через призму права ІВ. Такий підхід, що органічно поєднується з індивідуальними траєкторіями навчання здобувачів вищої освіти, є, на нашу думку, особливою педагогічною технологією, яку потрібно розвивати та впроваджувати в сучасний освітній процес. Фахівці вважають, що «захист кожного дипломного проекту обов'язково повинен супроводжуватись отриманням патентів на відповідні розробки, бажано із залученням провідних спеціалістів з підприємств. Цим самим буде продемонстрована невід'ємність науки і освіти (тобто ВНЗ) від виробництва, а з'єднувальною ланкою при цьому виступить саме ІВ». Пропонується навіть запровадити «практичне дослідження студентами патентної системи шляхом уведення в курсові та дипломні роботи обов'язкового розділу «Патентні дослідження за темою проекту»» [12, 66].

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Останнім часом і в науковій, і в публіцистичній літературі створення та запровадження педагогічних технологій вважається окремою науковою сферою, наукою, «...що досліджує найраціональніші шляхи навчання, і як система способів, принципів і регулятивів, які застосовують у навчанні, і як реальний процес навчання. Не менш поширений погляд на неї як на конструкцію, стратегію, алгоритм дій педагога, організацію педагогічної діяльності» [6]. Одночасно цьому дослідники вважають, що «...головне в педагогічній технології – розроблення, деталізація інструментальних аспектів педагогічного процесу» [6].

Саме такий підхід дозволяє вирішувати основні завдання під час викладання дисципліни «Інтелектуальна власність» у ЗВО будівельного профілю, яким є ДВНЗ ПДАБА: «...при підготовці інженерів, технологів, науковців є завдання навчити студентів працювати з законодавчими документами; виявляти об'єкти інтелектуальної власності, ідентифікувати об'єкти інтелектуальної власності, оформляти заявки на об'єкти права власності. При підготовці архітекторів – навчити визначати архітектурні твори як об'єкти права ІВ, реєструвати авторські права на архітектурні твори; обирати форму охорони прав на ці об'єкти інтелектуальної власності. При підготовці фахівців економічних спеціальностей особливо важливим є виявляти нематеріальні активи як об'єкти права ІВ, визначати інтелектуальний капітал, інноваційні технології в економіці» [1, с.92]. Для вирішення цих основних завдань необхідно не тільки майстерно послуговуватись традиційними педагогічними, освітніми технологіями, але й використовувати нові технології, знаходити нові форми запровадження педагогічних технологій.

Основи ІВ викладаються також магістрам економічних спеціальностей. Підготовка фахівців економічного спрямування в ЗВО будівельного профілю корелюється з підготовкою технічної еліти та є загальною проблемою підготовки висококваліфікованих фахівців для української держави, набуття ними професійної майстерності, креативного економічного мислення, надання фахових та професійних компетентностей оволодіння новими знаннями, здатністю постійно перенавчатися та самовдосконалюватися, що є обов'язковими умовами підготовки фахівців у сучасному світі. Проблема

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ефективності підготовки здобувачів вищої економічної освіти у ЗВО України наразі також є тим більш актуальною, чим більшого значення інтелектуальна власність набуває для економічного розвитку країни та національної інноваційної системи. Суспільство інтелектуальної економіки – економіки знань, що ґрунтується на використанні інтелектуальних продуктів, інтелектуальних ресурсів та інтелектуального капіталу, вимагає розуміння найважливішого значення інтелектуальної власності в усіх її проявах, від формування нормативно-правової бази, охорони та захисту об'єктів права інтелектуальної власності (далі – ОПВ) до якісної підготовки фахівців з усвідомленням ролі та значення інтелектуальної власності в інноваційному розвитку держави: «Сучасний стан світової економіки характеризується масштабними трансформаціями, які проявляються у розвитку ключових технологій Індустрії 4.0., смарт-спеціалізації, підвищенні інтенсивності міжнародної конкуренції, пришвидшенні усіх процесів, які стають глобальними та більш відкритими» [5, 3]. Інтенсивна інтеграція та глобалізація економіки, формування інтелектуального потенціалу країни та розвиток конкурентоздатності національної інноваційної системи відбувається саме у сфері інтелектуальної власності. Із цими процесами пов'язані й кардинальні зміни у вищій економічній освіті України щодо виконання важливого завдання підготовки компетентних фахівців, які володіють інноваційним баченням перетворення сучасного світу, є конкурентоздатними в Україні і світі та сприяють інноваційності економічного розвитку своєї держави. Перехід від «матеріальної» до інтелектуальної економіки (Creative Economy) характеризується докорінною зміною ролі людини в процесі виробництва та вимагає кардинальних змін у критеріях підготовки фахівців у галузі економіки. Сьогодні фахівцям-економістам, як ніколи, потрібні освіченість, професіоналізм, наукові знання і чітке розуміння того, що сучасна ринкова інтелектуальна економіка – «це змішана економіка, в якій інтелектуальний продукт створюється під впливом власних зусиль, які спрямовують підприємницьку активність на зростання інтелектуального капіталу, а держава регулює цей процес, встановлюючи правову структуру бізнесу і контролюючи її додержання» [13, 13]. Фахівцям у галузі економіки, так само як і

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

фахівцям з технічною освітою, необхідні унікальні навички, такі як креативність та здатність до творчості, що стають визначальними серед інших важливих професійних навичок фахівця-економіста.

Стандарти вищої освіти України для економічних спеціальностей, що затверджені Міністерством освіти і науки відповідно до Закону України «Про вищу освіту», визначають інтегральною компетентністю для здобувачів вищої економічної освіти «здатність розв'язувати складні задачі і проблеми, що передбачають проведення досліджень та/або здійснення інновацій за невизначеності умов і вимог». А серед загальних компетентностей, які мають бути сформовані у майбутніх фахівців, є «здатність генерувати нові ідеї (креативність)» [8; 10]. Ці та інші надзвичайно важливі компетентності, які включено до стандартів магістерських програм економічних спеціальностей, що є надзвичайно актуальними для здобувачів вищої економічної освіти, формує дисципліна «Інтелектуальна власність». На слушну думку проф. О. Орлюк, інших науковців: «...діяльність із підготовки фахівців закладами вищої освіти, що розуміються на питаннях інтелектуальної власності (освітній рівень бакалавр, магістр) є надзвичайно важливою як у середньостроковому, так і довгостроковому періоді, й покликана сприяти засвоєнню фахівцями різних спеціальностей нових знань та сучасних технологій у галузях своєї діяльності, удосконалювати їх компетентність у відповідній галузі знань (із врахуванням професійних якостей, профілю та специфіки праці), а також підготувати нових фахівців у сфері правової охорони й захисту прав інтелектуальної власності, патентного аудиту, менеджменту, управління інтелектуальною власністю» [5, с.151].

Надзвичайно важливе значення у формуванні базової для всіх фахівців (і технічного, й економічного напрямку) компетентності, такої як «здатність генерувати нові ідеї (креативність)», має вивчення базових тем з основ курсу: «Вступ до інтелектуальної власності», «Об'єкти права інтелектуальної власності», «Суб'єкти права інтелектуальної власності», «Система охорони та захисту ОПІВ». Важливим для розуміння процесу комерціалізації ОПІВ та вивчення студентами всіх факультетів та спеціальностей є і розділ програми «Економіка інтелектуальної власності», який відіграє особливу роль у

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

формуванні інноваційної свідомості сучасних фахівців. Вивчення цього розділу має ще більшу актуальність для здобувачів економічної освіти, оскільки всі теми цього розділу дотичні до базових економічних дисциплін, органічно поєднуються з ними та мають надзвичайно важливе значення для формування професійних компетентностей здобувачів вищої економічної освіти.

Розуміння основних, «базових» понять є головним завданням під час викладання будь-якої дисципліни. Зокрема, поняття «інтелектуальна власність» магістри вивчають як економіко-правову категорію, що ґрунтується на теорії власності та на теорії права. Аналіз еволюції теорії власності, органічне поєднання її з економіко-правовим змістом ІВ створює в майбутніх фахівців-економістів цілісну картину еволюції та розвитку економіки, основи якої вони засвоювали під час вивчення «Політекономії», «Економічної історії», «Історії економічної думки» тощо. Логічним поєднанням основ економічної науки з її сучасним розвитком є вивчення теми «Інтелектуальна діяльність як економічна основа інформаційного суспільства», у якій розглядаються концепції інформаційного суспільства та інтелектуальної економіки, місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку суспільства. Розгляд теми «Інтелектуальний капітал та його роль в умовах інформаційного суспільства», у якій аналізується сутність, структура та специфіка інтелектуального капіталу, розглядається категорія «інтелектуальний капітал» у взаємодії з категорією «інтелектуальна власність», дає можливість узагальнити та закріпити знання, які студенти вже набули в процесі вивчення економічних дисциплін. Вивчення цієї важливої теми формує в студентів здатність визначати та структурувати інтелектуальний капітал, розробляти заходи щодо ефективного управління інтелектуальним капіталом, щодо його збереження та використання задля інноваційного розвитку як окремих об'єктів господарювання, так і держави в цілому.

Запровадження інновацій (у вигляді ОПВ – об'єктів права інтелектуальної власності) та їх комерціалізація, трансфер технологій – важливі чинники розвитку інноваційної національної системи України. Тому надзвичайно актуальним у процесі формування фахових компетентностей здобувачів вищої освіти і технічного, й

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

економічного напрямку є засвоєння теоретичних знань та набуття практичних навичок під час вивчення теми «Комерціалізація прав на об'єкти інтелектуальної власності». Розуміння сутності комерціалізації ІВ, знання форм комерціалізації, розгляд ліцензійних угод як однієї з основних форм комерціалізації дозволяє студентам переконатися в економічній ефективності комерціалізації та познайомитися з основними проблемами, що існують в Україні в цій сфері. Зокрема, перешкодою для інноваційного розвитку держави й однією з проблем сучасної ринкової економіки у сфері інтелектуальної власності є проблема з оцінюванням ОПВ, з відсутністю професійних кадрів у сфері оцінки ОПВ. Сьогодні, як ніколи, потрібні фахівці, що володіють знаннями специфіки вартісного оцінювання об'єктів права інтелектуальної власності, знають основні підходи до оцінки ОПВ. Опрацювання навчальних матеріалів із теми «Оцінювання об'єктів інтелектуальної власності в ринковій економіці» забезпечує формування знань щодо організації процесу оцінювання вартості ОПВ та визначення етапів його проведення. Дисципліна «Інтелектуальна власність» має тісні міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами «Бухгалтерський облік», «Фінанси підприємства», «Фінансовий аналіз» та іншими фаховими дисциплінами економічної освіти. Система бухгалтерського обліку та її документальне оформлення є надзвичайно важливою темою для формування фахівців не тільки з бухгалтерського обліку, але й фахівців-фінансистів, управлінців, менеджерів. Нематеріальні активи як об'єкт бухгалтерського обліку та фінансової звітності, первісна вартість нематеріальних активів, оподаткування операцій з інтелектуальними активами – це питання, які є надзвичайно актуальними та важливими для професійної підготовки не тільки здобувачів вищої економічної освіти. Тема «Міжнародне співробітництво у сфері інтелектуальної власності в умовах глобалізації економіки» також має важливе значення не тільки для фахівців ОПІ та ОНП з «Міжнародної економіки», «Міжнародного бізнесу» тощо, а й для студентів інших освітніх програм економічного та технічного напрямів. Міжнародна система інтелектуальної власності, зокрема міжнародне співробітництво у сфері патентного права та міжнародні аспекти охорони та захисту авторського та суміжних прав, проблеми

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

формування глобального ринку прав на ОПВ, розгляд специфіки розвитку інтелектуальної власності, в епоху Інтернет робить цю тему привабливою та актуальною для студентів усіх освітніх програм.

Таким чином, у процесі вивчення дисципліни «Інтелектуальна власність» формуються професійні компетентності майбутніх фахівців: розвивається творче мислення студентів, формуються навички роботи з нормативними та законодавчими документами у сфері інтелектуальної власності, систематизуються знання з технічних й економічних дисциплін та корелюються зі знаннями з основ інтелектуальної власності, поповнюється запас наукової термінології з фаху. Реальним результатом формування необхідних, надзвичайно важливих компетентностей, таких як здатність генерувати нові ідеї (креативність), вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення, здатність до адаптації та дії в новій ситуації тощо, буде вміння майбутніх фахівців виявляти ініціативу й самостійність дій у різних ситуаціях, критично оцінювати явища та процеси, зокрема у сфері підприємництва та різних видів економічної діяльності, визначати та аналізувати проблеми, розробляти заходи щодо їх вирішення. Невипадково в Національній стратегії інтелектуальної власності України на період 2020-2025 роки визначалося, що «...Україна має створити належні умови для забезпечення якісної вищої освіти з інтелектуальної власності, заснованої на міждисциплінарному підході. Має бути підвищений рівень знань з інтелектуальної власності в рамках набуття відповідних компетентностей за іншими спеціальностями з метою зростання конкурентоспроможного людського капіталу задля високотехнологічного, інноваційного розвитку країни, створення умов для самореалізації й креативності особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці і держави у кваліфікованих кадрах» [5, с.155].

Як бачимо, дисципліна «Інтелектуальна власність» може викладатися студентам технічних ЗВО будівельної галузі і технічного, і економічного спрямування з урахуванням особливої специфіки цих напрямів. Аналіз навіть тих стандартів освіти та програм для навчання студентів, що не спеціалізуються в галузі ІВ, свідчить про необхідність вивчення цієї дисципліни для формування базових компетенцій студентів, але навчання має відбуватися на основі сучасних

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

інформаційно-комунікаційних технологій педагогічних технологій. Тому в умовах формування якісно нової системи освіти викладання інтелектуальної власності в технічних ЗВО будівельної галузі потребує переосмислення та глибокого наукового аналізу всіх педагогічних технологій – від традиційних до новітніх.

На сьогодні відбувається достатньо широке запровадження педагогічних технологій дистанційного та інтерактивного навчання, їх використання та поєднання з традиційними методами освітнього процесу. А втім, необхідно ще раз проаналізувати нові парадигми освіти інформаційного суспільства (суспільства економіки знань), що ґрунтуються на поєднанні традиційних і новітніх методів, та запроваджувати інноваційні технології навчання в навчальний процес під час викладання дисциплін. Традиційна система навчання до кінця ХХ століття більш чи менш задовольняла суспільні потреби. Напрацьовані системою вищої освіти методи навчання й до сьогодні є основними, базовими, незважаючи на зміни, що відбуваються в освіті України. Вони залишаються широко вживаними та розповсюдженими у вищій освіті до сьогодні. Відомо, що однією з перших новітніх технологій навчання, яка вже кілька десятиліть запроваджується у ЗВО України, була технологія дистанційного навчання. Спочатку технологія дистанційної освіти передбачала лише представлення навчальних матеріалів та навчання на відстані. Дистанційні курси розглядалися як аналоги навчальних посібників традиційної форми навчання, але зі зміною акцентів методики навчання від загальної на індивідуальну. Водночас важливою новітньою технологією навчання вже кілька десятиліть поспіль є інтерактивне навчання. Інтерактивні педагогічні технології останніми роками набули особливого значення та органічно поєдналися з іншими сучасними інформаційними технологіями. Вони відігравали важливу роль та посіли особливе місце серед педагогічних технологій ще у допандемійний та довоєнний період. Значні зміни в сутнісних ознаках інтерактивного навчання відбулися у зв'язку з тотальним переходом на дистанційну форму навчання, пов'язаним з пандемією та війною. З початком пандемії дистанційна форма навчання стала чи не єдиним можливим форматом навчання та суттєво змінила характерні особливості і традиційних, і новітніх форм навчання.

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Дуже дієвою та цікавою для студентів формою педагогічної роботи як в режимі офлайн, так і у форматі онлайн, особливо в умовах відсутності часу на практичні заняття, є запрошення до участі в окремих лекційних заняттях фахівців-практиків з механіки, будівництва тощо, які мають патенти на свої наукові розробки, та проведення занять в форматі «Інтелектуального кампусу», «Інтелектуального нетворкінгу» тощо. «Це можливість для студентів познайомитися з практикою науково-дослідної роботи, з результатами патентування – винаходами та корисними моделями. Навчання на прикладі викладачів-новаторів та винахідників дає найкращий ефект. Саме такий приклад може спонукати студентів до винахідництва, до креативного мислення, до практичного втілення набутих у курсі «Інтелектуальна власність» знань та умінь» [1, с. 92]. Подібні заняття по суті є дуальними лекціями, що проводяться лектором-теоретиком – викладачем та запрошеним практиком-винахідником, або патентним повіреним. Дисципліна «Інтелектуальна власність» завдяки такій формі проведення занять органічно адаптується до інших дисциплін, знання, що надаються студентам технічних ЗВО будівельної галузі, корелюються між собою, а студентська молодь як майбутня технічна еліта країни відчуває себе носієм інноваційної свідомості, що має активно використовувати набуті теоретичні знання в професійній діяльності та усвідомлювати своє важливе місце в сучасному інноваційному просторі України та світу.

Інтерактивна форма навчання як новітня інформаційно-комунікативна технологія, характерна особливість якої – це комунікативність, зазнає змін, що пов'язані з заміною офлайн-навчання на онлайн-навчання. Комунікативність як здатність до спілкування, контактів; зв'язок, спілкування, контакти між ким, чим-небудь [3, с. 562], її сучасне втілення залежить від багатьох об'єктивних та суб'єктивних, технічних та технологічних змін та причин. Інтерактивна форма навчання на основі принципів комунікативності, до пандемії та війни була найбільш прийнятною, широко запроваджуваною формою під час викладання інтелектуальної власності як активна форма навчання, діалогічне навчання, навчання побудоване на спілкуванні викладача та студентів, а також студентів між собою. Для підготовки сучасних професійних фахівців потрібна

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

саме така інтерактивна взаємодія студентської аудиторії між собою та з викладачем. Без такої взаємодії підготувати якісного спеціаліста практично неможливо, тому що під час інтерактивної лекції викладач може навчати студента і науково, і проблемно, і цікаво, й емоційно, при цьому творчо поєднуючи навчання теоретичне та формування практичних навичок у процесі розгляду окремих кейсів із права інтелектуальної власності. Але такій відкритості та широкій комунікативності навчання, якісному, ефективному запровадженню цієї вже досить традиційної технології вперше завадив пандемічний період. З навчального процесу офлайн зникли такі важливі елементи інтерактивного навчання, як зоровий, емоційний, енергетичний зв'язок між викладачем та студентською аудиторією, який і надавав той синергетичний ефект розуміння здобувачами освітнього матеріалу, набуття ними знань та вмінь з означеної дисципліни. Більшість студентів усвідомлюють необхідність застосування технологій дистанційного навчання як в отриманні освіти, так і в подальшій професійній діяльності у ці складні для всього світу часи. Але викладачам стає все складніше тримати увагу студентської аудиторії та «відвойовувати» позиції, які сучасний освітній процес «здає» технологічному світу в умовах Четвертої промислової революції, розвитку індустрії 4.0 та пов'язаних з цим процесів, таких як диджиталізація, інтернет речей, ШІ технології тощо.

Важливим фактором активного залучення здобувачів освіти до занять може бути досвідченість викладача, поєднання ним традиційних форм і методів навчання з новітніми інформаційними та інтерактивними педагогічними технологіями, що стане також мотиваційним фактором для студентів щодо значного підвищення рівня своєї підготовки завдяки заняттям. Мотивація студента до вивчення предмету шляхом його самостійного опанування, і завдяки активній участі в різноманітних формах онлайн-занять, які пропонує викладач, є важливим завданням для лектора в цих умовах. Сьогоднішнє молоде покоління не зробить жодного кроку задля вивчення будь-якої дисципліни, якщо не буде мати ґрунтовної, глибокої мотивації та актуалізації предмета навчання. Тому під час викладання курсу «Інтелектуальна власність» є необхідність якомога краще зробити актуалізацію та мотивацію вивчення предмету в

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

цілому, окремих тем, набуття конкретних знань та умінь. Професійний, досвідчений викладач надає будь-якому науковому матеріалу емоційне забарвлення, демонструє високий професіоналізм та комунікабельність, яких вимагають інтерактивні методи навчання, що дозволяє студентам набагато ефективніше, ніж під час самотійного навчання, осмислити отримані знання, узагальнити їх, зробити правильні висновки.

Закон України «Про вищу освіту» вимагає кардинального переосмислення освітнього процесу та визначає, що «освітній процес – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться у вищому навчальному закладі (науковій установі) через систему науково-методичних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження й використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвинутої особистості» [8]. Той же Закон наголошує на праві науково-педагогічних працівників обирати методи та засоби навчання, що забезпечують високу якість навчального процесу, а також зазначає, що одним з основних завдань науково-технічної та інноваційної діяльності вищих навчальних закладів є «формування сучасного кадрового потенціалу, здатного забезпечити розробку та впровадження інноваційних наукових розробок» [8]. Як бачимо, «озброєння» майбутніх фахівців методологією творчого перетворення світу – головне завдання вищої освіти.

Сьогодні як ніколи потрібно запроваджувати сучасні методи навчання, розвиваючи та оновлюючи новими методиками інтерактивні форми навчання, органічно вплітаючи в навчальний процес мультимедійні та інформаційні технології. Процес творчості, як відомо, є основою інтелектуальної діяльності та наріжним каменем інтелектуальної власності, бо охоплює насамперед відкриття нового: нових об'єктів знань, постановки нових проблем і методів розв'язання цих проблем. Нагальна потреба широкого упровадження інновацій у навчальний процес при викладанні інтелектуальної власності пов'язана зі зміною ролі викладачів: «Трансформується роль викладача в навчальному процесі: поступово втрачає актуальність функція викладача як основного джерела інформації, він перетворюється на організатора, консультанта, керівника та експерта

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

самостійної роботи слухачів» [2, с.122]. У зв'язку з цим викладання курсу «Інтелектуальна власність» – це, насамперед, творчий процес, процес розв'язання нестандартних науково-навчальних завдань нестандартними методами, методами проблемного навчання. Сутність цього процесу полягає в утворенні та розгляді під час навчального процесу різних проблемних ситуацій, кейсів, задач. Лекційне заняття має бути своєрідною лабораторією творчості викладача та студентів. На думку О. Гречановської та Т. Манглієвої, «процес освіти у вищих навчальних закладах має бути не лише пояснення, яке запам'ятовується або записується студентом, – це повинна бути і мислетворча, активна робота на заняттях та зацікавленість даним матеріалом. Все це обумовлює пошук і застосування інноваційних методів викладання, одним з яких є використання кейс-методів» [4]. Розгляд ситуаційних завдань, практичних кейсів з проблем інтелектуальної власності, які озвучуються викладачем та ілюструються за допомогою презентацій, має особливе значення у викладанні дисципліни в дистанційному форматі. Запровадженню в навчальний процес методу кейсів як нової педагогічної технології передують досить велика та копітка попередня робота викладача: його постійна професійна самопідготовка, підбір та презентаційне оформлення матеріалів до ситуаційних вправ, методична розробка окремих, актуальних практичних кейсів з дисципліни.

«Кейс-технології засновані на самостійному вивченні друкованих і мультимедійних навчально-методичних матеріалів, що надаються студенту в спеціальній формі (кейс). Суть технології полягає у використанні конкретних ситуацій для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень з певного розділу дисципліни. Ефективність методу в тому, що він достатньо легко може бути поєднаний з іншими методами навчання, тобто кейс-метод дасть змогу доповнити арсенал методичних прийомів. Кейс-технологія одночасно відображає і практичну проблему, й актуалізує певний комплекс знань, необхідний для вирішення цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну і виховну діяльність» [7]. Метод сприяє самостійному мисленню, дає можливість поєднати теоретичні знання з реаліями життя. «Кейс-метод, або метод ситуаційних вправ, призначений для отримання знань з навчальних дисциплін, змістовна

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

частина яких дуже швидко змінюється з розвитком сучасних технологій» [7]. Така форма заняття вимагає дуже хорошої попередньої підготовки до заняття не тільки викладача, але і усіх студентів, та є творчою, дієвою формою навчання. Викладач, присутній на занятті як модератор, керує роботою студентів, які мають не тільки продемонструвати при вирішенні кейсу набутих теоретичних знань, але й показати приклад якісної та ефективної при вирішенні невизначених ситуацій командної роботи. Студенти-магістри як носії інноваційної свідомості вже сьогодні мають вміти активно використовувати набуті на лекціях теоретичні знання не тільки у науково-дослідницькій діяльності, але і при вирішенні конкретних проблемних ситуацій. Знання та практичні навички з інтелектуальної власності дають змогу студентам усвідомити і своє особливе місце у сучасному інноваційному просторі України та світу.

Як бачимо, успіх форм та методів при викладанні інтелектуальної власності досягається завдяки поєднанню сучасних педагогічних технологій навчання з традиційними. Усі навчальні дисципліни мають корелюватися з іншими дисциплінами освітніх програм, що викладаються студентам технічних ЗВО будівельної галузі. Навчальні плани мають постійно переглядатися, доповнюватися, адаптуватися під постійні суспільні зміни, що відбуваються, та у підсумку створити «єдину картину світу», де правильно підібрані усі пазли, для здобувачів вищої освіти будь-якого напрямку – і технічного, і економічного, тої чи іншої спеціалізації або освітньої програми. Але запровадження інноваційних технологій потребує компетентності викладачів, набуття ними досвіду практичної діяльності у сфері освоєння новітніх технологій. Саме викладачі, у першу чергу, мають бути носіями інноваційної свідомості, які активно використовують сучасні освітні технології та поєднують їх з класичними методами викладання інтелектуальної власності. Викладачі мають органічно поєднувати усі сучасні освітні технології та постійно формувати у студентів мотивацію до навчання, яка є важливим аспектом модернізації освіти та підвищення її якості. Безумовно, це може робити викладач, який сам добре мотивований на творчу працю. Внутрішня мотивація викладачів (інноваторів, авторів нових ідей) визначає зміст і значущість роботи. Могутнім важелем активізації діяльності

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

викладачів, передумовою її результативності є зацікавленість людини у такій роботі, відповідність умов праці її ціннісним орієнтирам, можливість реалізувати свій творчий потенціал. Умови праці викладачів вищої школи, зокрема, технічні можливості, на жаль, усе більше ускладнюються у зв'язку з погіршенням об'єктивної ситуації, а саме – повномасштабної війни в країні. Але зацікавленість плодами своєї праці була у багатьох викладачів у довоєнних період, а під час війни розглядається як особистісний внесок у Перемогу та післявоєнну відбудову країни. У вищій освіті України були і залишаються значний відсоток викладачів, які вболівають за якість знань та умінь студентів, які здатні до постійного вдосконалення себе та предмету своєї діяльності, які є справжніми патріотами своєї професії та України. Тому одним з головних завдань, які постали сьогодні перед кожним ЗВО, є збереження та розвиток свого кадрового потенціалу навіть в умовах війни задля професійного та творчого зростання студентської молоді, формування у неї знань, вмінь, навичок та компетентностей, а також формування інноваційної свідомості молоді технічної еліти сучасної України, які так потрібні країні, яка перебуває у стані війни.

Необхідність формування послідовної політики у сфері інтелектуальної власності у системі науки і освіти є стратегічними завданнями, що наразі вирішує наша держава: «...отримання знань з інтелектуальної власності в системі вищої освіти, із дотриманням принципу наступності процесу здобуття вищої освіти, створить умови для розбудови суспільства, що розуміє цінність власних досягнень та вигод, які можна отримати через інновації та використання прав на результати власної творчості, сприятиме активізації інновацій та комерціалізації, фаховому забезпеченню інструментального використання прав ІВ як цілеспрямованої складової інноваційної політики, якісному забезпеченню захисту прав ІВ» [5]. Виходячи з цього, одним з головних завдань, які постали сьогодні перед кожним ЗВО, є створення сприятливих умов для студентської молоді задля професійного та творчого зростання. Викладання інтелектуальної власності у ЗВО будівельного профілю має надзвичайно важливе значення для формування нової технічної еліти в умовах нового інформаційного суспільства, яка має бути носієм інноваційної свідомості та вміти визначати результати своєї творчої праці, свою

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

інтелектуальну власність, форми охорони та захисту об'єктів права інтелектуальної власності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабенко В. А. Удосконалення форм і методів впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій при викладанні курсу «Інтелектуальна власність» студентам технічних ВНЗ будівельної галузі / Бабенко В. А. // Вісник ПДАБА. – 2017. – №6. – С.85-97;

2. Блощинський І.Г., Яремчик І.,А., Олійник Л.В. Електронний навчальний посібник як засіб ефективного забезпечення дистанційного навчання у навчальних закладах державної прикордонної служби України / І.Г.Блощинський, І. А. Яремчик, Л.В. Олійник // Проблеми освіти. – 2012. – №71. – С.122-127;

3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. В.Т. Бусел. – К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2009. – 1736 с.;

4. Гречановська О. В., Манглієва Т. Н. Сутність та використання кейс-методу в навчально-виховному процесі. Матеріали XVI науково-технічної конференції підрозділів Вінницького національного технічного університету (НТКП ВНТУ–2017): збірник доповідей. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – С. 133-136;

5. Національна стратегія у сфері інтелектуальної власності на період 2020–2025 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nipo.org.ua/activity/stvorennya-efektivnogo-navchalnogo-centru-u-sferi-intelektualnoi-vlasnosti-iv>;

6. Новітні педагогічні технології. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://allref.com.ua/uk/skachaty/Novitni_pedagogichni_tehnologiyi;

7. Пащенко Т. М. Кейс-метод як сучасна технологія навчання спеціальних дисциплін – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2015_8_22.;

8. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.;

9. Про парламентські слухання на тему: «Побудова ефективної системи охорони інтелектуальної власності в Україні» 16 грудня 2019 року – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rada.gov.ua/news/Novyny/186120.html>;

10. Стандарти вищої освіти України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-naukiukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti>;

11. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 рр. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

РОЗДІЛ 5
СУЧАСНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СВІДОМОСТІ ТА
БАЗОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>;

12. Федорінов В., Кривунь В., Корчак О. Шлях до ефективної освіти – через ринок інтелектуальної власності / В. Федорінов, В. Кривунь, О. Корчак // Інтелектуальна власність. – 2011. – №1. – С.63-68.;

13. Цибульов П. М., Бутнік-Сіверський О. Б. / П.М. Цибульов, О.Бутнік-Сіверський // Економіка інтелектуальної власності : Підручник. – К. : ДПВ, 2008. – 408 с.

Валентина БАБЕНКО

*кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства, документознавства
та інформаційної діяльності
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури*
<https://orcid.org/0000-0001-7105-4653>

Галина ЄВССЄВА

*доктор наук з державного управління, професор,
проректор з навчально-виховної роботи
Придніпровської державної академії
будівництва та архітектури*
<https://orcid.org/0000-0001-9207-6333>

ЗАПРОВАДЖЕННЯ МІЖДИСЦИПЛІНАРНИХ ОСВІТНІХ
ПРОГРАМ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ ІННОВАЦІЙНОСТІ
ЗВО БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. Пріоритетним напрямком соціально-економічного розвитку будь-якої держави у сучасному світі є розвиток інновацій. Інноваційність будівельної галузі України є надзвичайно важливою у забезпеченні ефективного розвитку країни в умовах викликів сучасної глобалізації та економічної кризи. Від інноваційного розвитку будівельної галузі значною мірою залежить економічне зростання, вирішення соціально-економічних проблем та